



København, den 4 NOV. 2004

Folketingets Forsvarsudvalg
Udvalgsafdelingen
Christiansborg

Jeg fremsender hermed uddybende vurderinger af situationen og truslen i henholdsvis Irak og Afghanistan med henblik på anvendelse under behandlingen af forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af det danske bidrag til den internationale sikkerhedsstyrke ISAF i Afghanistan og forslag til folketingsbeslutning om fortsat dansk bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak.

Med venlig hilsen


Søren Gade

VURDERING AF SITUATIONEN OG TRUSLEN I AFGHANISTAN

1. Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer, at sikkerhedssituationen i Afghanistan fortsat er ustabil. Den ustabile situation i Afghanistan er primært knyttet til de fortsatte angreb fra væbnede oppositionsgrupper, centralregeringens begrænsede kontrol med områderne udenfor Kabul og den omfattende opiumsproduktion.
2. Efter Talibans fald ultimo 2001 har Bonn-aftalen sat rammerne for udviklingen i Afghanistan. Aftalen omfatter midlertidig administration af landet, vedtagelse af en ny forfatning og afholdelse af valg. Den igangværende genopbygnings- og demokratiseringsproces omfatter bl.a. økonomisk genopbygning, retsreform og en omfattende sikkerhedssektorreform. Ustabilitet i især det sydlige og østlige Afghanistan udgør en væsentlig trussel mod genopbygningen. I disse områder udsættes repræsentanter fra regeringen, koalitionen, hjælpearbejdere og lokalbefolkningen jævnligt for angreb. Denne ustabilitet har også vanskeliggjort forberedelserne til præsident- og parlamentsvalgene.
3. Afghanistans overgangsregering under ledelse af præsident Hamid Karzai har kun haft begrænset indflydelse uden for Kabul og står relativt svagt i forhold til de lokale ledere, herunder krigsherrer. Mange lokale ledere er økonomisk stærke, hvilket bl.a. muliggør opretholdelse af lokale militser og sikrer deres autoritet i lokalsamfundene og relative uafhængighed. Disse forhold vanskeliggør realiseringen af en stærk centralmagt og dermed også gennemførelsen af genopbygnings- og demokratiseringsprocessen.
4. Sikkerhedssektorreformen omfatter blandt andet "Disarmament, Demobilization and Reintegration-processen" (DDR). Formålet er at afvæbne, afvikle og genintegrere soldaterne fra den eksisterende hær Afghan Militia Force (AMF) til en ny national hær Afghan National Army (ANA). Der er pt. ca. 70.000 mand i AMF. Det er målet, at AMF er reduceret til knap 22.000 mand i marts 2005. ANA skal efter planen være opstillet med 60 – 70.000 mand i 2007.
5. Afghanistans naboer har alle strategiske, politiske og økonomiske interesser i Afghanistan. De søger derfor indflydelse ved at støtte udvalgte lokale og nationale aktører i Afghanistan.
6. Afghanistans kommende ledelse står over for store udfordringer - herunder forbedring af sikkerhedssituationen og udbredelse af centralmagtens indflydelse. Som demokratisk valgt præsident forventes Karzai at få styrket sin legitimitet. En regering og et parlament med bred etnisk repræsentation og deltagelse vil være den bedste garant for befolkningens opbakning. Genopbygningen af landet vil desuden afhænge af fortsat militær og økonomisk bistand fra det internationale samfund.
7. Dyrkning, fremstilling og smugling af opiumsprodukterne morfin og heroin er den mest udbredte kriminalitetstype i Afghanistan. Flere internationale organisationer, herunder FN, peger på Afghanistan som det primære morfin- og heroinproducerende land i verden. En række lokale ledere i Afghanistan henter en betydelig del af deres økonomiske fundament ved dyrkning, produktion og smugling af opiumsprodukter.

8. Opiumsprodukterne smugles ud af Afghanistan mod nord gennem Turkmenistan, Usbekistan og Tadjikistan og videre til Rusland/Europa, mod vest gennem Iran og videre til Balkan for viderefordeling, samt sydover til de pakistanske havnebyer.
9. Volden i forbindelse med den organiserede kriminalitet er betydelig. Der begås blandt andet hyppigt mord, der vurderes at være relaterede til narkotikakriminalitet. ISAF har imidlertid ikke en rolle i narkotikabekæmpelsen. Truslen fra organiseret kriminalitet vurderes derfor lav.
10. En række grupper i Afghanistan, herunder Taliban, havde forud for præsidentvalget varslet storstilede angreb på kandidater, valgsteder og vælgere. Der blev i perioden op til valget gennemført færre angreb end forventet, og selve valgdagen forløb relativt roligt med kun mindre angreb. Dette kunne indikere, at grupperne er svækkede.
11. Der har dog gennem det sidste år været en stigning i antallet af angreb rettet mod koalitionsstyrker, afghanske sikkerhedsstyrker og civile. Der har gennem det seneste år været en tendens i retning af, at angrebene, i højere grad end tidligere, har været rettet mod civile mål.
12. De primære militante oppositionsgrupper i Afghanistan er al-Qaida, Taliban og Hezbe-Islami Gulbuddin (HIG). Disse grupper kæmper dels for at genvinde magten i Afghanistan og skabe en fundamentalistisk islamisk stat, og dels for at genskabe Afghanistan som fristed eller base for militante sunniekstremistiske terrornetværk.
13. De gennemførte angreb er i udpræget grad lejlighedsangreb og i meget begrænset omfang rettet mod strategiske mål. Angrebene vurderes ikke at være centralt koordinerede eller dirigerede, hvilket sandsynligvis er udtryk for, at de militante oppositionsgrupper har begrænset operativ kapacitet til at planlægge og gennemføre omfattende og målrettede angreb. Truslen i Kabulområdet vurderes høj, mens truslen i de nordlige provinser vurderes middel.
14. Antallet af miner og mængden af ueksploderet ammunition i Afghanistan er betragtelig. Placering af disse er dog som oftest kendt. Truslen fra miner og ueksploderet ammunition varierer således lokalt fra lav til høj.
15. Truslen mod flytrafikken varierer fra lav til middel afhængig af flyvehøjde og område. Truslen vurderes lav ved alle højder i Samangan og Badakhshan, mens den på grund af truslen fra luftværn vurderes middel i Kabul ved flyvning i lave højder.
16. En lang række efterretningstjenester opererer i Afghanistan. Især Afghanistans naboer vurderes at være bredt repræsenteret i landet. Derudover foretages der indhentning af en række ikke-statslige aktører, herunder både kriminelle- og terrororganisationer. Truslen fra spionage i Afghanistan vurderes høj.

VURDERING AF SITUATIONEN OG TRUSLEN I IRAK

1. Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer, at sikkerhedssituationen i Irak er mest kritisk i den centrale del af landet. Her angribes civile, irakiske myndigheder, irakiske sikkerhedsstyrker og koalitionsstyrker hyppigst. Situationen har lokalt karakter af guerillakrig, og der er områder, hvor koalitionsstyrkers patruljering er begrænset.
2. Angrebene i det centrale Irak udføres primært af en række forskellige nationalistiske sunnitiske grupper, hvoraf en del har haft tilknytning til det tidligere regimes sikkerheds- og partiapparat. Grupperne deler ønsket om at få koalitionen ud af Irak og fjerne overgangsregeringen, men er stærkt forankrede i lokale stammestrukturer uden national eller regional kommandostruktur. Motiverne for deltagelse i modstandskampen skal bl.a. findes i frustration over økonomisk ruin, ønske om blodhævn efter nære familiemedlemmers død, eller irakisk/arabisk nationalisme, herunder ønsket om genoprettelse af den sunnitiske gruppes magt og privilegier. I de områder i det centrale Irak, hvor modstanden er stærkest, bakkedes modstandsgrupperne op af lokalbefolkningen.
3. Sunniekstremistiske terrorgrupper, herunder udenlandske ekstremister, står bag en del af angrebene - specielt de mere spektakulære og tabsgivende angreb. De sunniekstremistiske terrorgrupper betragter koalitionen som vantro og medlemmerne af overgangsregeringen som forræderiske muslimer. Deres taktik er i høj grad en psykologisk skræmmekampagne, hvor volden skal afholde udlændinge fra at deltage i genopbygningen, irakere fra at melde sig til sikkerhedsstyrkerne, koalitionslande fra at fortsætte deres militære engagement i Irak mv. De sunniekstremistiske grupper forventes at optrappe deres voldskampagne forud for valget og i forbindelse med forfatningsdrøftelserne i 2005. Til forskel fra de sunnitiske modstandsgrupper har sunniekstremisterne kun ringe opbakning i lokalbefolkningen.
4. Antallet af angreb i det sydlige Irak er faldet til niveauet fra før august 2004, efter at den radikale shiit Muqtada al-Sadr og den irakiske regering den 26. august indgik en våbenhvile. Situationen i det sydlige Irak er fredeligere end i de centrale dele af landet, men stadig meget ustabil. Den moderate shiitiske ledelse i Najaf opfordrer med storayatollah Ali al-Sistani i spidsen til ro og samarbejde. Denne opfordring følges af størstedelen af befolkningen i det sydlige Irak. Det gælder også inden for den danske bataljons ansvarsområde. Det danske ansvarsområde er et af de fattigste områder i Irak, men stabiliteten i området er afhængig af produktionen af basale tjenesteydelser. Endvidere udfordres magtbalancen mellem områdets forskellige stammer regelmæssigt af kriminelle elementer og konkurrerende stammer. Også sunnitiske modstandsgrupper er aktive i det sydlige Irak, ligesom sunniekstremistiske terrorgrupper står bag angreb i det sydlige Irak.
5. Udover al-Sadrs milits, sunnitiske grupper og sunniekstremister er kriminelle bander, drengestreger og civile uroligheder med til at skabe en sårbar situation. Uden for Basra by skete de direkte angreb mod koalitionen især omkring koalitionsstyrkers forsyningsveje.
6. Den landspolitiske proces er blevet tilført mere legitimitet ved magtoverdragelsen i juni 2004 og udvælgelsen af Det Nationale Råd i august. Den generelle sikkerhedsmæssige situation har dog indskrænket befolkningens tro på, at regeringen kan forbedre sikker-

heden. Situationen forventes ikke at blive mærkbart bedre i de kommende måneder, og den politisk motiverede vold vil sandsynligvis stige forud for de planlagte valg.

7. Sikkerhedssituationen vil gøre det vanskeligt at afholde valg alle steder i Irak inden udgangen af januar 2005. Vælgerregistreringen indledes i november og vil give et fingerpeg om, hvor vanskeligt det vil blive at afholde valget. En eventuel udskydelse af valget vil næppe komme på tale, medmindre premierminister Allawi kan opnå Sistanis accept heraf.

8. Der er ingen oplagte kandidater eller partier til at vinde det kommende parlamentsvalg. Ved valget vil irakerne formodentlig primært stemme efter etniske og religiøse skillelinier. De moderate shiitiske grupperinger og de to store kurdiske partier KDP (Kurdistan Demokratiske Parti) og PUK (Kurdistan Patriotiske Union) vil derfor sandsynligvis klare sig godt. Det er usikkert, om de radikale sunnitiske og shiitiske grupperinger vil deltage i valget. Hvis de stiller op, vil de sandsynligvis klare sig relativt godt. Det vil givetvis kræve en koalition af partier at danne regering efter parlamentsvalget.

9. Gennemføres parlamentsvalget som planlagt i begyndelsen af 2005, vil det styrke den nuværende politiske proces. Den nye overgangsregering vil dog blive udfordret af især de sunnitiske nationalistiske grupper frem mod det næste valg, der skal finde sted inden udgangen af 2005, når en ny forfatning er vedtaget. Valget til januar 2005 er derfor kun en blandt en række forudsætninger for en forbedring af sikkerhedssituationen. Blandt de øvrige forudsætninger er effektivisering af de irakiske sikkerhedsstyrker, inddragelse af de sunnitiske grupper i det centrale Irak i den politiske proces, genopbygning af det irakiske statsapparat og økonomien.

10. Der er et stærkt fjendskab mellem en række af grupperingerne i Irak. Derfor vil der sandsynligvis udbryde borgerkrig, hvis koalitionen på nuværende tidspunkt trækker sig ud af landet. Koalitionens tilstedeværelse bidrager til at stabilisere den politiske proces. Irakerne er delte i spørgsmålet om, hvor længe koalitionen bør blive i Irak. En lille majoritet synes at foretrække, at koalitionen først forlader Irak, når der er gennemført parlamentsvalg efter vedtagelsen af en ny forfatning. Det valg er planlagt afholdt inden udgangen af 2005.

11. Truslen for angreb mod danske styrker, herunder terrortruslen vurderes som høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak. Truslen fra civile uroligheder og sabotage mod danske styrker vurderes som middel. Den landmilitære minefare og faren fra ueksploderet ammunition vurderes som middel til høj. Truslen mod lufttransport af danske styrker i irakisk luftrum varierer fra lav til høj, afhængig af flyvehøjde og område. Modstandsgrupperinger angriber hyppigt med improviserede sprængladninger fortrinsvis i form af vejsidebomber. Truslen for denne type angreb vil fortsætte og er ligesom for øvrige angreb høj i det sydlige Irak og meget høj i det centrale Irak.

12. Der foregår omfattende indhentning af oplysninger om koalitionen fra irakiske modstandsgrupper og udenlandske efterretningstjenester, og truslen fra spionage vurderes som høj. Truslen fra biologiske og kemiske kampstoffer vurderes som lav, mens truslen fra terrorgruppers egenfremstillede biologiske og kemiske giftstoffer vurderes som middel. Truslen mod danske enheder i form af organiseret kriminalitet, der også kan omfatte gidseltagning, vold og brug af håndvåben, vurderes at være høj.

